

Asia: VN/22156/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi eräiden kuntien yhteistyöstä merialueen suurten alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen jälkitorjunnan järjestämisessä sekä laiksi pelastuslain 111 a §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yhteenveto kommentteistanne hallituksen esitysluonnoksesta lausuntokoosteen laatimista varten

Virolahden kunta pitää lähtökohtaisesti hyvänä sitä, että yhteistyöalueiden perustaminen mahdollistaa laajemman alueen yhteisen varautumisen. Öljyvahingot ovat luonteeltaan sellaisia, että niiden vaikutukset voivat ulottua usean kunnan alueelle, ja siksi yhteinen suunnittelu ja varautuminen on tarkoituksenmukaista.

Kunta kuitenkin katsoo, että lakiesityksessä esitetty ratkaisu, jossa vastuu öljyvahinkojen jälkitorjunnasta jää edelleen yksittäiselle kunnalle, on ongelmallinen. Pienille kunnille tämä muodostaa kohtuuttoman taloudellisen ja toiminnallisen riskin, sillä kunnan vesialueilla tapahtuva öljyvahinko voi olla mittava ja jälkitorjunta erittäin kallista. Kunnilla ei myöskään ole käytössään sellaista kalustoa tai osaamista, joka mahdollistaisi laajojen ranta-alueiden puhdistamisen. Suurten öljyntorjuntakalustojen hankkiminen varastoon ei ole tarkoituksenmukaista eikä taloudellisesti mahdollista.

Lakiesityksessä mainitut vaihtoehtoiset kustannusten kattamismuodot ovat epävarmoja, eikä niillä voida taata kunnille riittävää taloudellista turvaa. Virolahden kunta katsoo, että järjestelmän tulee olla sellainen, että laajojen jälkitorjuntatilanteiden resurssivastuu on selkeästi taholla, joka kykenee vastaamaan toimenpiteistä, erityisesti silloin, kun vahinko on laaja tai sen aiheuttaja ei ole tavoitettavissa.

Kunta pitää tärkeänä, että lakimuutokseen sisällytetään myös valmiussuunnitelman laatimiskustannusten korvaaminen valtion varoista. Valmiussuunnitelma jouduttaisiin todennäköisesti teettämään ulkopuolisella asiantuntijalla, ja koska ulkomerellä tapahtuvan

alusöljyvahingon torjunta on luonteeltaan valtakunnallinen tehtävä, on perusteltua, että valtio vastaa näistä kustannuksista.

Pelastuslain 99 a §:ssä säädetään viranomaisten oikeudesta saada korvausta öljyvahinkojen torjunnasta aiheutuneisiin kustannuksiin. Ensisijainen korvausvastuu on vahingon aiheuttajalla tai tämän vakuutusyhtiöllä, ja toissijaisesti korvausta voi hakea ympäristövahinkorahastosta. Virolahden kunta huomauttaa, että esimerkiksi ns. varjolaivaston alusten kohdalla vakuutusturva voi olla riittämätön. Tällöin kunta joutuisi hakemaan korvauksia jälkikäteen ympäristövahinkorahastosta, mikä aiheuttaa kunnalle merkittävän taloudellisen riskin.

Lisäksi ympäristövahinkorahastoa koskevan lain (1262/2022) 13 §:n mukaan korvattavia ovat Suomessa tapahtuneet ympäristövahingot. Merellä tapahtuva alusöljyvahinko voi kuitenkin sattua kansainvälisellä merialueella, jolloin korvattavuus on epäselvä. Rahasto ei myöskään maksa etukäteiskorvauksia, vaikka kunnan kustannukset voivat nousta miljoonaluokkaan. Lain 16 §:ssä säädetty 30 miljoonan euron enimmäiskorvaus ei välttämättä riitä laajoissa vahinkotilanteissa.

Virolahden kunta korostaa, että öljyvahinkojen jälkitorjunta on ympäristön, kuntalaisten ja alueen elinkeinojen kannalta kriittinen tehtävä. Siksi vastuiden ja korvausjärjestelmien tulee olla selkeitä, ennakoitavia ja sellaisia, että yksittäinen kunta ei joudu kantamaan kohtuutonta riskiä.

Kommenttinne jälki-lain 1 §:stä ja sen perusteluista

-

Kommenttinne jälki-lain 2 §:stä ja sen perusteluista

-

Kommenttinne jälki-lain 3 §:stä ja sen perusteluista

-

Kommenttinne jälki-lain 4 §:stä ja sen perusteluista

-

Kommenttinne jälki-lain 5 §:stä ja sen perusteluista

-

Kommenttinne pelastuslain 111 a §:n muutoksesta ja sen perusteluista

-

Kommenttinne varautumissuunnitelmien laatimiseen liittyvästä rahoituksesta

-

Muut huomionne esityksestä

Virolahden kunta pitää lähtökohtaisesti hyvänä sitä, että yhteistyöalueiden perustaminen mahdollistaa laajemman alueen yhteisen varautumisen. Öljyvahingot ovat luonteeltaan sellaisia, että niiden vaikutukset voivat ulottua usean kunnan alueelle, ja siksi yhteinen suunnittelu ja varautuminen on tarkoituksenmukaista.

Kunta kuitenkin katsoo, että lakiesityksessä esitetty ratkaisu, jossa vastuu öljyvahinkojen jälkitorjunnasta jää edelleen yksittäiselle kunnalle, on ongelmallinen. Pienille kunnille tämä muodostaa kohtuuttoman taloudellisen ja toiminnallisen riskin, sillä kunnan vesialueilla tapahtuva öljyvahinko voi olla mittava ja jälkitorjunta erittäin kallista. Kunnilla ei myöskään ole käytössään sellaista kalustoa tai osaamista, joka mahdollistaisi laajojen ranta-alueiden puhdistamisen. Suurten öljyntorjuntakalustojen hankkiminen varastoon ei ole tarkoituksenmukaista eikä taloudellisesti mahdollista.

Lakiesityksessä mainitut vaihtoehtoiset kustannusten kattamismuodot ovat epävarmoja, eikä niillä voida taata kunnille riittävää taloudellista turvaa. Virolahden kunta katsoo, että järjestelmän tulee olla sellainen, että laajojen jälkitorjuntatilanteiden resurssivastuu on selkeästi taholla, joka kykenee vastaamaan toimenpiteistä, erityisesti silloin, kun vahinko on laaja tai sen aiheuttaja ei ole tavoitettavissa.

Kunta pitää tärkeänä, että lakimuutokseen sisällytetään myös valmiussuunnitelman laatimiskustannusten korvaaminen valtion varoista. Valmiussuunnitelma jouduttaisiin todennäköisesti teettämään ulkopuolisella asiantuntijalla, ja koska ulkomerellä tapahtuvan alusöljyvahingon torjunta on luonteeltaan valtakunnallinen tehtävä, on perusteltua, että valtio vastaa näistä kustannuksista.

Pelastuslain 99 a §:ssä säädetään viranomaisten oikeudesta saada korvausta öljyvahinkojen torjunnasta aiheutuneisiin kustannuksiin. Ensisijainen korvausvastuu on vahingon aiheuttajalla tai tämän vakuutusyhtiöllä, ja toissijaisesti korvausta voi hakea ympäristövahinkorahastosta. Virolahden kunta huomauttaa, että esimerkiksi ns. varjolaivaston alusten kohdalla vakuutusturva voi olla riittämätön. Tällöin kunta joutuisi hakemaan korvauksia jälkikäteen ympäristövahinkorahastosta, mikä aiheuttaa kunnalle merkittävän taloudellisen riskin.

Lisäksi ympäristövahinkorahastoa koskevan lain (1262/2022) 13 §:n mukaan korvattavia ovat Suomessa tapahtuneet ympäristövahingot. Merellä tapahtuva alusöljyvahinko voi kuitenkin sattua kansainvälisellä merialueella, jolloin korvattavuus on epäselvä. Rahasto ei myöskään maksa etukäteiskorvauksia, vaikka kunnan kustannukset voivat nousta miljoonaluokkaan. Lain 16 §:ssä säädetty 30 miljoonan euron enimmäiskorvaus ei välttämättä riitä laajoissa vahinkotilanteissa.

Virolahden kunta korostaa, että öljyvahinkojen jälkitorjunta on ympäristön, kuntalaisten ja alueen elinkeinojen kannalta kriittinen tehtävä. Siksi vastuiden ja korvausjärjestelmien tulee olla selkeitä, ennakoitavia ja sellaisia, että yksittäinen kunta ei joudu kantamaan kohtuutonta riskiä.

Heinänen Topi
Virolahden kunta